כלומר ומ"מ קשיא לי גבי מתניתין דתורין שלא הגיע זמנן דמשמע ליה [1] לכי שיגיע זמנן מועלין בהם ומי איכא מידי דמעיקרא ליה בהו מעילה קודם שיגיע זמנו ולכשיגיע זמנו אית בהו מעילה וקשיא לפירוש זה הא דתמלי מייתי רישא בסמוך מדם דכי יצא לנחל קדרון מועלין בו והלא לא הוי מעילה בדם אלא מדרבנן וגבי תורים לכשיגיע זמנו מועל בהם מה"ת ועוד קשיא דמשמע שבא לישב קוניתו דלעיל ולא משמע דקאי אההיא דתורין [2] דאייתי ליה [3] עלה לכך נראה דהכי [4] פירושו מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן כלומר לא כמו שאתה סובר מתוך [5] קוניתו דאיכא מעילה מה"ת מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן דוקא ולא מה"ת וקשיא לי מי איכא מידי כו' כלומר [6] מיהו הייתי [7] מקשינן כך והיה קשיא לי על דברך מי איכא מידי כו' משום [8] דקאמר פסיקתא ואמרת דכל קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה אבל מדרבנן [9] אית בהו מעילה אפילו בקדשים קלים ומאי הא לית בהו מעילה בקדשים קלים קודם שמתו ולבסוף לאחר שמתו איכא מעילה מדרבנן והיינו הא דקאמר לעיל וכי קדושה שבהן להיכן הלכה כלומר קדושה שבהם שלא היה בה מעילה כלל להיכן הלכה שתחול עליה קדושה חמורה והשתא ניחא דמייתי שפיר מדם דאיכא מעילה לבסוף מדרבנן דהוא הדין גבי קדשים שמתו שהיה בהם מעילה מדרבנן ואע"ג דמעיקרא ליכא בהן מעילה כלל והדר לחי התם איכא מעילה במקצת דם אפילו מה"ת ואם כן [10] הויא דמי נמי נשחטה יש בהן מעילה מדרבנן:

המקיז דם בבהמת קדשים אסור ומועלין בו. וא"ת הכתיב לכפר ודרשינן [11] לכפרה [12] נתרבו ולא למעילה י"ל דה"מ בדם שחוטה [13] הויא לכפרה אבל דם בהמה חיה דלא חזי לכפרה לא [14]: **מתיב** רב המנונא **וביצי תורים כו'.** וקס"ד [15] דדם כמו חלב ומשני כי קאמר גבי דם דלא מקיימא בלא דם [16] ומשום כגופה אבל חלב דמקיימא שפיר בלא חלב לא הוי כגוף הבהמה:

הפרש והזבל שבחצר. פירוש שיצאו מן הקדשים [17]: ודמיו יניעו ללשכה מסייע ליה לר"א דאמר ר"א כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש. כלומר לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו לנדבה משמע שר"ל [18] שיסלק אותו שנהנה ממנו את הקרן ול"נ דאם כן מאי איכא בין לא מועלין מדרבנן למועלין מדרבנן דאפילו כי איכא מעילה מדרבנן לא משלם אלא קרן כדפי' במתני' וכל לא מועלין דמתני' ר"ל דלא מועלין אף מדרבנן אלא ה"פ ודמיו יפלו לנדבה הגזברים מייבים ליטפל בפרש ובזבל למוכרן ולהניע דמיו ללשכה וק"ק ר"א כ"מ שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש כמו חלב המוקדשין וכיוצא בו שאין יכולין ליהנות מהם מה יעשו מהם יפלו דמיו לנדבה [19]: **חלב** המוקדשין **וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין.** פירוש חלב של בהמה נקבה של קדשים כל תורים של הקדש שקדושתם קדושת מזבח כדמפרש ואזיל וא"ת הא תינח בביצי תורים דלא מצינו שיהא שום איסור בהם אלא חלב המוקדשין הא אשכחן דאסור אף בפסולי המוקדשין דתמר [20] (כבורות דף לו.) הוא מלכא דרכיב עליה אלמא דבשופר של שלמים איכא איסורא [21] ומ"מ ליכא מעילה בשלמים משום דלא הוו קדשי ה':

הקדיש תרנגולת מועלין בה ובביצתה. [22] דהכא ראוי לימכר ולהניא הדמים לבדק הבית: **אלא** גבי מזבח כי אקדיש קדושת דמים ליית בהו מעילה. קס"ד דה"ק במתני' בד"א בקדשי מזבח שהקדישו לגורך מזבח למוכרו וליקח מהן צורכי מזבח [23] וקדשי בדק הבית דהיינו קדושת דמים: **במה דברים אמורים שהקדישו קדושת הגוף לגבי מזבח.** פירוש ליקרב לגבי המזבח וא"כ לא היה דעתו להקדיש דבר שאין ראוי למזבח כמו חלב המוקדשין וביצי תורין ולכך אין מועלין: **כל הראוי למזבח בו'.** כדמפרש ואזיל הקדש בור מלא מים דהמים ראוים לבדק הבית לגבל בהן את הטיט אבל אין ראוים למזבח שהרי הקרב והכרעים לא היו רוחצים אלא בתמת המים [24] וגם לא חזו לניסוך המים דבעינן בניסוך המים שיהיו מים חיים כמו ששנינו בפרק לולב וערבה (סוכה דף מח.) שהיה ממלא ממעיין בית השילוח כדנפקא לן התם מדכתיב ושאבתם מים בששון וגו' [25] אשפה מלאה זבל אין ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית [26] שובך מלא יונים היונים ראוים למזבח להקריבה אבל השובך אין ראוי לבדק הבית [27] דשובך שוה הרבה ואין עוקרים אבניו [28] נשום בבדק הבית דאם כן פותחין דמיו וכן בחילון ובפירות אין החילון ראוי לבדק הבית [29] לקורות דאם כן היה פותח דמיו והפירות אין ראוין למזבח כדכתיב (ויקרא ג) כל שאור וכל דבש לא תקטירו ודבש היינו כל מיני מתיקה אך אם הוא זית או גפן [30] ראוים למזבח זית לשמן למנחות וגפן ליין לנסכים ואין ראוים לבדק הבית כדפרישית:

ומועלין

אחרינא כשתחזור ותאכל ולא כגופא דמי: מסייעא ליה לר' אלעזר. הא דקתני לא נהנין ולא מועלין דהיינו קדוש ואינו קדוש [1]) והכי מסייע ליה דקדוש ואינו קדוש ולא נהנין ולא מועלין דההיא דקתני לא נהנין ולא מועלין מסייע בה הכי ודמיו יפלו ללשכה לבדק הבית ובמסכת זבחים הויא: בד"א בקדשי מזבח. דהואיל וחלב וביצים אינן ראוין למזבח הלכך לא נהנין ולא מועלין: אבל בקדשי בדק הבית. הכי נמי דמועלין בהן הואיל וקדושת דמים הן ראוין הן לגבי בדק הבית.

אין עוקרין את האבנים ממש לשום אותן לבדק הבית דא"כ היה פותח דמיו דהשובך שוה יותר כשהוא שלם מליטול את האבנים ולשום אותן לבדק הבית מתיבת דשובך עד תיבת וכן נמחק: [28] הבית לעשות קורות אות ל' נמחק: [29] גפן היה ראוי למזבח זית. שמן למנחות גפן. יין לנסכים:

יט א מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יח:
כ ב מיי' שם פ"ה הל' ו:
כא ג מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה יב:
כב ד מיי' שם הל' יג ופרק ה הלכה יג:
כג ה מיי' פ"ה מהל' מעילה הלכה ח:

שיטה מקובצת

[1]) רב הונא אמר זעירא המקיז: [2]) אמר זעירא המקיז תיבת רב נמחק: [3]) שבחצר לא נהנין ולא מועלין ודמיהן יפלו ללשכה אמאי: [4]) אמרי מידי אירא התם פרש: [5]) לה האי אזיל ואחרינא אתי לאפוקי דם דמגופה הוא קתני: [6]) בחצר של הקדש הוא הדין: [7]) אפ' האי: [8]) וקאמר אלא גבי: [9]) וכו' אפילו אם תיבת אבל נמחק: [10]) ליה דמתי שיגיע זמנן שמועלין בהם: [11]) עולא תיבת עלה נמחק: [12]) דהכי פירש מודינא אות ר' נמחק: [13]) מתוך קושיית דאיכא מעילה בהן מן התורה דמודינא לך: [14]) הייתי מקשי כך: [15]) משום דקא פסקת ואמרת: [16]) וא"כ הוא דכי אות ר' נמחק: [17]) לכפרה נתתיו ולא למעילה י"ל כו' שחוטה דחזיא לכפרה אבל: [18]) וקס"ד מדקאמר דם נעכר ונעשה חלב דדם: [19]) דם כלומר הבהמה לא תוכל להתקיים בלא דם וא"כ חשוב כגוף הבהמה אבל חלב דמתקיימן שפיר בלא חלב: [20]) הקדשים ופרש היינו מה שיוצא מיד מן הבהמה וזבל היינו מה שיצא כבר מן הבהמה מזמן מרובה ונדרס ברגלים: [21]) שור"ל דמ"מ שישלם אותו שנהנה ממנו מה שנהנה דהיינו הקרן: [22]) לנדבה פ' הגזברין ימכרו אותו ויגיעו דמיו ללשכה: [23]) תוכח ולא גיזה בשר: [24]) דשריא כדאיתא בבכורות: [25]) דמן נמי ליבעי: [26]) לאתויי גיזה אכן י"ל חלב ואין תיבת בהו ואות ל' נמחק: [27]) תגוז וגבי למעוטי אות ר' נמחק: [28]) מתיבת ושם עד תיבת וכן בס"א אינו: [29]) א"כ הדרא קושיא לדוכתיה דחלב עצמו אסור ואמאי ותיבות וקשה לן ל"ש: [30]) דאסור מן התורה מ"מ כיון כו' דלא קרינא ביה קדשי ה': [31]) נפקי ליה לחולין: [32]) איסורא דאורייתא מדקאמר לא יצא אפילו בדיעבד ומ"מ ליכא מעילה בהן משום דלא: [33]) ובביצתה דהכי ראוי אות א' נמחק: [34]) מזבח דומיא דקדשי בדק הבית דהיינו קדושת דמים ולכך פריך ומי לית בהן מעילה והלא בכל דבר העומד לימכר לעשות צורך קדשים אית ביה מעילה: [35]) המים שבעזרה וגם: [36]) וגו' והבור עצמו אינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית כי אם למכור ולהביא דמיו לבדק הבית אשפה: [37]) הבית כמו שהם כי אם ע"י מכירה שובך: [38]) בדה"ב אלא למכור ולהביא הדמים כדפי' אבל השתא קא דייק לה למתני' דקתני בד"א כו': וקאמר אלא בקדשי מזבח אי אקדיש להאי חלב ובצים לקדושת דמים. למזבח שיקנה מהן דבר הראוי למזבח לא אית ביה מעילה אמאי: אלא אמר רב פפא חסורי מחסרא כו'.

יב א) [ברכות לא. ושם איתא ר' זעירא עי' תוספות תמורה לא: ד"ה ולפיכך, ב) ל"ל מגופה הוא קתני כו' ל"ק בשם ס"ר, ג) תמורה לא:, ד) דמייתי ל"ק, ה) מיהו כו' הייה קשיא לי בי ל"ק, ו) אית בהו מעילה משמע לפיכך בקדשים קלים כו' ל"ק, ז) [נעיל יא.], ח) דמזיא לכפרה כו' ל"ק, ט) [וע"ע תוס' ברכות לא. ד"ה המקיז וע"ע תוס' יומא נט: ד"ה הוא], י) ל"ק, כ) אבל גיהה עצמה שרי ה"ה אבל מידי דהוה כו' ל"ק, ל) נשום בבדק הבית דקורות דל"ל כו' ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל בקדשי וכו' בחצר הס"ד ואח"כ מ"ה אלא כו' השתא וכו' לית בהן מעילה ומשני אלא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חלב וכו' כמו וכו'. כעין זה כתבו תוספות גיטין דף ע"ב ד"ה זו וש"נ:

מוסף רש"י

אסור בהנאה ומועלין בו. ואע"ג דקי"ל אין מועלין בדמים, יליפינן לה מקרא' במקבת יומא (נט:) וכשחיטת חולין (קיז.) הני מילי כשנשחטו בעזרה, איכא למימר נתמעו לכם על המזבח לכפר (ויקרא יז) לכפר נתמעו לך ולא למעילה, אבל בדם הקזה מועלין, כלומר אם נהנה מבית קרבן מעילה (ברכות לא.). חלב של המוקדשין. חלב של מוקדשין (תמורה לא.). וביצי תורין. בני קדשי מזבח נקרבו תורין דחזי לגבי מזבח, ובני קדשי בדק הבית נקרבו תרנגולת ולא תורין, דאורחא דמילתא נקרבו, דאין דרך להקדיש לבדק הבית בדר הלחוי למזבח (שם). לא מזבח ולא לבדק הבית. כגון שור וכבש ועז תמימים, דהמקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה, וכן תורים ובני יונה סולת ולבונה ויין ושמן, כל הנך נוסן לחוי למזבח ואין לחוי לבדק בבנין (רשב"ם ב"ב עט.).

רבינו גרשום

לאלתר כשנשחט קודם שנתקבל בכלי אין מועלין בו: המקיז דם בבהמת קדשים. אותו דם שהקיז: אסור בהנאה ומועלין בו. דכיון דלא חזי לזריקה חשיב נמי כי גופה דבהמה ומועלין בו: דלא מתקיימא בבהמה בלא דם. דדם הוא הנפש הלכך מועלין בו: הזבל והפרש שבחצר. של הקדש וה"ה דאפי' בכ"מ אלא דרגיל למיהוי בחצר של הקדש: הכא נמי נימא לא מתקיימא בהמה בלא פרש. שלא יהא לה קצת פרש בבטנה ולימעול ביה: אמרין. לא דמי דמה לפרשה דפרש מן עלמא אתי לה לבהמה מחמת מאכל אפילו אזיל האי לגמרי מגופא אתי כגופה הוא ולימעול ביה: אמרי. לא דמי דמה לפרשה דפרש מעלמא אתי לה לבהמה מחמת מאכל של חולין אפילו [2]) אזיל מגופה לגמרי אתי אחרינא כשתחזור ותאכל ולא כגופה דמי הלכך אין מועלין בו: לאפוקי דם. דגופה של בהמה היא שהרי נברא עמה הלכך מועלין בו: קתני לא נהנין ולא מועלין ודמיו ללשכה מסייע ליה לר"א דאמר כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש. דהיינו לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו ללשכה: מתני' בד"א בקדשי מזבח. הואיל וחלב וביצים אינן ראוין למזבח הלכך אין מועלין בהן: אבל בקדשי בדק הבית. הואיל וקדושת דמים הן וכולן ראוין לבדק הבית אפילו אם הקדים תרנגולת וכו' דמועלין בין בביצים בין בחלב: גמ' [3]) השתא קא דייק למתני' דקתני בד"א וקאמר [4]) גבי מזבח אפילו כי אקדשיה קדושת דמים ליית בהו מעילה דהכי משמע בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית וכו' [5]) אבל אם הקדיש בהמה ועוף למזבח שיקנה מהם דבר הראוי למזבח אין מועלין בחלב וביצים ואמאי ליית בהן מעילה אלא אמר רב פפא כו': מתני'

המקיז דם בבהמת קדשים. אותו דם שהקיז אסור בהנאה ומועלין בו דכיון דלא חזי לזריקה חשיב כגופה דבהמה ומועלין בו וכיון דאית ביה מעילה מעיקרא משו"ה אית ביה מעילה נמי לאחר שיצא לנחל קדרון אבל תורין דלא הוא בהו מעילה מעיקרא כלל קשה לי: **איכיביה רב המנונא חלב המוקדשין וכו'.** ולא אמרי' דכגופה דמי הכי נמי ליתא גבי מקיז דם אמאי מועלין: **דלא מתקיימא בבהמה בלא דם.** דדם הוא הנפש להכי אמרי' כגופה דמי ומועלין בו: **הא מתקיימא בלא חלב.** הלכך אין מועלין בו: **הזבל והפרש.** של קדשים שהוא בחצר [6]) ה"ה בכל מקום אלא דדרכו להיות בחצר של הקדש לא נהנין ולא מועלין: **ויפלו דמיו לנדבה גרסי':** הכא נמי לא מקיימא בבהמה בלא פרש. שלא יהא קצת פרש במעיה וכגופה הוא וליימעול ביה: **אמרי.** לא דמי דמה לפרשה דפרש מעלמא אתי לה לבהמה מחמת מאכל של חולין אפילו [7]) אזיל מגופה לגמרי אתי אחרינא כשתחזור ותאכל ולא כגופה דמי הלכך אין מועלין בו: **לאפוקי דם.** דגופה של בהמה היא שהרי נברא עמה הלכך מועלין בו: **קתני לא נהנין ולא מועלין ודמיו ללשכה מסייע ליה לר"א דאמר כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש.** דהיינו לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו ללשכה: **מתני' בד"א בקדשי מזבח.** הואיל וחלב וביצים אינן ראוין למזבח הלכך אין מועלין בהן: **אבל בקדשי בדק הבית.** הואיל וקדושת דמים הן וכולן ראוין לבדק הבית אפילו אם הקדיש תרנגולת דגבי גיהה גיהה דרשי' (בכורות שם) דאסור לגזוז וגיהה שרי וגבי חלב אף כי נחלב אסור וי"ל דהכא והכא במשמעותיה דקרא דלמעוטי גיהה כתיב מזבח כלומר אבל לא תגוז [8]) למעוטי חלב כתיב ואכלת בשר דמשמע אבל חלב לא תאכל [9]) ושם בחולין (דף לו.) פירש כן אלמא משמע דחלב עצמו אסור וכן משמע בהדיא בבכורות (דף ו:) דקאמר מדאסר רחמנא חלב של פסולי המוקדשין הא חלב דחולין שרי א"כ [10]) דחלב עצמו אסור וקשה לן אמאי אין מועלין ונרא' לפרש למורי שי' דנהי דאסור [11]) מ"מ כיון דאינו ראוי לבא למזבח אין מועלין דלא הוו קדשי ה' וגם אין חיות הבהמה תלוי בו דלהוי חשוב כגוף הבהמה ולאיה מדאמר בר"ה (דף כח.) שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא שופר של שלמים לא יתקע ולא יצא וקאמר התם מ"ש ומשני גבי שופר של עולה כיון דמעל נפקי [12]) לחולין אבל של שלמים דליכא מעילה

מיסור הוא דרכיב עליה אלמא דבשופר של שלמים איכא איסורא [13]) ומ"מ ליכא מעילה בשלמים משום דלא הוו קדשי ה':

הקדיש תרנגולת מועלין בה ובביצתה. [14]) דהכא ראוי לימכר ולהניא הדמים לבדק הבית: **אלא** גבי מזבח כי אקדיש קדושת דמים ליית בהו מעילה. קס"ד דה"ק במתני' בד"א בקדשי מזבח שהקדישו לגורך מזבח למוכרו וליקח מהן צורכי מזבח [15]) וקדשי בדק הבית דהיינו קדושת דמים: **במה דברים אמורים שהקדישו קדושת הגוף לגבי מזבח.** פירוש ליקרב לגבי המזבח וא"כ לא היה דעתו להקדיש דבר שאין ראוי למזבח כמו חלב המוקדשין וביצי תורין ולכך אין מועלין: **כל הראוי למזבח בו'.** כדמפרש ואזיל הקדש בור מלא מים דהמים ראוים לבדק הבית לגבל בהן את הטיט אבל אין ראוים למזבח שהרי הקרב והכרעים לא היו רוחצים אלא בתמת המים [16]) וגם לא חזו לניסוך המים דבעינן בניסוך המים שיהיו מים חיים כמו ששנינו בפרק לולב וערבה (סוכה דף מח.) שהיה ממלא ממעיין בית השילוח כדנפקא לן התם מדכתיב ושאבתם מים בששון וגו' [17]) אשפה מלאה זבל אין ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית [18]) שובך מלא יונים היונים ראוים למזבח להקריבה אבל השובך אין ראוי לבדק הבית [19]) דשובך שוה הרבה ואין עוקרים אבניו [20]) נשום בבדק הבית דאם כן פותחין דמיו וכן בחילון ובפירות אין החילון ראוי לבדק הבית [21]) לקורות דאם כן היה פותח דמיו והפירות אין ראוין למזבח כדכתיב (ויקרא ג) כל שאור וכל דבש לא תקטירו ודבש היינו כל מיני מתיקה אך אם הוא זית או גפן [22]) ראוים למזבח זית לשמן למנחות וגפן ליין לנסכים ואין ראוים לבדק הבית כדפרישית:

ומועלין

---

[1]) נראה דל"ל והכי מסייע ליה לר"א דאמר כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דהיינו לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו ללשכה דהיינו

מתני' כור מלא מים. ראוי לבדק הבית לבנין לעשות בו טיט ולא למזבח וליסוך המים נמי לא חזי שלא היו מנסכין אלא ממי השילוח שהן מים חיים (א) **אשפה מליאה זבל.** היא עצמה אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית: **אילן מלא פירות.** אמר לי רבי דהאי אילן הוא גפן וראוי למזבח וליסוך היין ואינו ראוי לבדק הבית לפי שעלי גפן דקין הן ואינן ראויין לשום בנין ובבכורים לא מיתוקמא שהרי אינם קריבין לגבי המזבח: **שדה מלאה עשבים.** אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית: **ואין מועלין במה שבתוכו** (ב). (דכור ונתמלא מים) (ג) דכל הני הוו גידולין: **ר' יוסי אומר כו'.** לא פליג אלא אהנך תרתי דת"ק אמר אין מועלין בשבח הקדש במה שהשביחו לאחר שהוקדשו ורבי יוסי סבר המקדיש שדה או אילן מועלין בגידוליהם הואיל וגדלו ממש בהקדש אבל בור ואשפה ושובך דלאו גידולי (ד) שובך) מינהו לא פליג רבי יוסי: **ולד המעושרת לא יונק מן המעושרת.** לפי שהיא קדושה דכתיב (ויקרא כז) העשירי יהיה קודש ובנה חולין הוא ונמצא נהנה מחלב המוקדשין: **ואחרים מתנדבים כן.** כלומר בשמה ולא אסור ליגע מן המעושרת אבל אחרים מתנדבים כן שמתנין קודם לכן על מנת כן אני מכניס נקבה זו לדיר להתעשר שאם תקדש יהא חלבה חולין שהרי מניקה ולדה בהיתר. ושמעתי דלהכי מהני להו תנאה הואיל ויכולין לעכב שלא תכנס נקבה זו לדיר עד לאחר זמן הלכך מהני תנאה והוי כנדבה ולהכי קרי להו אחרים שאינן מתמירין עליהן לגלוח. וכן נמי ולד מוקדשין לא היו מקדישין חלב האם: **הפועלים.** שעושין מלאכה בשל הקדש לא יאכלו מגרוגרות של הקדש ואע"ג דכתיב כי תבוא בכרם רעך ואכלת וגו' (דברים כג) ואמרינן בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פז:) בפועל הכתוב מדבר בשל הקדש לא יאכלו כרם רעך אמר רחמנא ולא כרם של הקדש: **וכן פרה.** של חולין (ה) תרשה בשל הקדש לא תאכל מכרשיני הקדש: **גמ' אמרי' אמרי' העברה העברה.** כתיב בבכור (שמות יג) והעברת כל פטר רחם וכתי' במעשר (ויקרא כז) כל אשר יעבור תחת השבט וגו' מה בכור מועלין בו בכל דבר שיש בו דזכר הוא ולא נקבה אף מעשר נמי דנוהג בנקבה מועלין בכולו אפילו בחלב: **אמרי אמו מבכור.** כתיב בבכור (שמות כב) כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו (ו) וגבי מוקדשין כתיב בפ' אמור [ויקרא כב] מה בכור שהוא זכר מועלין בו ולא נקבה אף מעשר נמי דנוהג בנקבה מועלין בכולו אפילו בחלב: **אמרי אמו מבכור.** כתיב בבכור (שמות כב) כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו (ז) וגבי מוקדשין כתיב בפ' אמור [ויקרא כב] מה בכור שהוא זכר מועלין בכולו אף מוקדשין נמי מועלין בכולו: **הפועלין כו' מ"ט.** לא תאכל (ג) מכרשיני הקדש. גבי פועלין דלא יאכלו מגרוגרות של הקדש לא צריך למיבעי דהא מיעטו קרא בפירוש רעך ולא הקדש אבל פרה דלא כתיב בה הכי קבעי: **דישו.** כלומר כי דש בשלך לא תחסום אבל כי דש בשל הקדש אתה חוסם דעגינא כולה בחולין קמיירי: **קלעילין.** מין קטנית (ח) קדש מועלין בו בכל דבר שיש בו דזכר הוא ולא נקבה אף מעשר נמי דנוהג בנקבה מועלין בכולו אפילו בחלב: **אמרי אמו מבכור.** כתיב בבכור (שמות כב) כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו (ט) וגבי מוקדשין כתיב בפ' אמור [ויקרא כב] מה בכור שהוא זכר מועלין בו ולא נקבה אף מעשר נמי דנוהג בנקבה מועלין בכולו אפילו בחלב: **אמרי אמו מבכור.** כתיב בבכור (שמות כב) כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת [תמת] אמו [ויקרא כב] מה בכור שהוא זכר מועלין בכולו אף מוקדשין נמי מועלין בכולו: **הפועלין כו' מ"ט.** לא תאכל (ג) מכרשיני הקדש. גבי פועלין דלא יאכלו מגרוגרות של הקדש לא צריך למיבעי דהא מיעטו קרא בפירוש רעך ולא הקדש אבל פרה דלא כתיב בה הכי קבעי: **דישו.** כלומר כי דש בשלך לא תחסום אבל כי דש בשל הקדש אתה חוסם דעגינא כולה בחולין קמיירי: **קלעילין.** מין קטנית (ח) קדש מועלין בו בכל דבר שיש בו דזכר הוא ולא נקבה אף מעשר נמי דנוהג בנקבה מועלין בכולו אפילו בחלב: **אמרי אמו מבכור.** כתיב בבכור (שמות כב) כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת אמור שבעת ימים (יהיה) תחת אמו וא"ת למה לי קרא לאסור חלב המוקדשין תיפוק ליה מדדרשינן בכורות (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין בשר ולא חלב (ז) ואין לומר דהתם היינו דוקא לאחר שפירש אבל בהנקה לא אסור אי לאו הא קרא דהכא זה אינו (ז) ולא דלגאורה משמע שחלב פסולי המוקדשין בכל עניין (ז) הוא אסור וי"מ דכי אסר לאסור משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קבורה הא ולא מדמי דם לחלב ולא לגיזה ועבודה כדפירשתי בתמיתין לעיל לכך נראה לומרי שי' דאי לאו הא קרא דהכא דקאסר חלב (ז) במוקדשים לא הוה דרשינן גבי פסולי המוקדשין דבשר אתי למעוטי חלב דלא הוה ידעינן לה למאי קאתי בשר למעוטי אבל השתא דאסר חלב במוקדשין (ז) קאתי בשר לומר אבל חלב כדקאי קאי תדע מדאנטריך לכתוב ולא תגזון בכור (ז) שוכך ואסור גיזה בקדשים ואמאי צריך תיפוק ליה מדאמר גבי פסולי המוקדשים מזבח ולא גיזה אלא ולאי לא הוה ידענא למאי קאתי מזבח למעוטי אבל השתא דאסור גיזה בקדשים אם כן אתי מזבח לומר אבל גיזה כדקיימא קיימא ואם תאמר במרובה (ב"ק דף עז:) דקאמר כל מקום שנאמר

ומועלין בהן ובמה (ז) שבתוכו. פי' רשב"ם בהמוכר את הבית (ב"מ דף עט.) דגבי בור שייך מעילה כגון שהגמיע חפציס לתוכו וקשיא דאמרינן לקמן (דף יח:) לאין מעילה (ח) במאומר לכן פר"ת כגון שעקר (מ) חוליא והנהה איממנה דהוי תלוש (ז): **אבל אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא כו' מועלין בהם אבל לא** (ג) מה שבתוכו. (ט) ולא ביונים מטעם הפקר דאלר משום יד אתרבאי (גמרא דף כא.) ואין יד להקדש (ז) וגבי אילן ונתמלא משום דאין מעילה בגידולי הקדש ר' יוסי אומר כו' קסבר יש מעילה בגידולין: **ולד המעושרת.** כלומר שנולד קודם שנכנסה אמו לדיר להתעשר והוה הולד חולין ולכך קאמר לא יונק מן המעושרת כדמפרש בגמרא טעמא מקרא: **ואחרים מתנדבין כן.** כלומר וש [בני] אדם מתנדבין ומתנין קודם הכנסתה לדיר על מנת שתניק בנה שהוא (ט) חולין. ולד מוקדשין שהוא חולין שנולד קודם שהקדיש (ט) [האם]: **הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש.** אע"ג דבהדיוט פועל אוכל בין בתלוש בין במחובר כדאמר בב"מ (דף פז.) מ"מ בשל הקדש אינו אוכל כדמפיק ליה בגמרא מקרא וכן פרה (ט) לא תאכל מן כרשיניה של הקדש ומותר לחסום פיה וקשיא על מה שפירש ואחרים מתנדבין שהיו מתניס על מנת להניק לדשנא לא משמע כן וה"ל למימר ואחרים מתנין בכך ועוד קשיא דבתוספתא קתני לה גבי פועלים ופרה והתם מה מועיל התנאי בדבר שהוא כבר של הקדש לכך נראה לפרש ואחרים מתנדבין (ע) כו' כלומר ואחרים נקבה בעשירי יהא חלבה חולין כדי שינק את בנה ממנה בהיתר וכן נמי בולד מוקדשין לא היו מקדישין חלב אמו: מה בכור דזכר מועלין בו. בכל דבר שיש בו אף מעשר דנהיג נמי בנקבה מועלין בכולה ובחלבה: אתיא אמו אמו מבכור. כתיב בבכור כן תעשה לשורך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו וכתיב במוקדשין והיה שבעת ימים תחת אמו מה בכור יש בו מעילה בכולו אף מוקדשין נמי: הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש. אע"ג דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' ואפועל הכתוב מדבר כדפריש' בפ' השוכר את הפועלים אפ"ה בשל הקדש לא יאכלו דכרם רעך אמר רחמנא ולא דהקדש: וכן פרה. שדשה בשל הקדש לא תאכל מהקדש: מלעין מין קטנית הן. הדש מלעין בשדה הקדש מעל דנהנה משדה הקדש: והא בתלוש בעינן. כלומר דהכי אית לן דאין מעילה במחובר לקרקע וכ"ש בקרקע עצמו ש"מ דמדקאמר מעל ש"מ דאבקה אבק של שדה מעלי לה לקיטנית לאותו מלעין ואבק שמעלה מן השדה היינו תלוש מש"ה

כד א ב מיי' פ"ט מהל' מעילה הלכה ו:
כה ג ד מיי' שם פ"ג הלכה יב:
כו ה מיי' פ"ט מהלכות מעילה הלכה ח:
כז ו מיי' שם הלכה ג:
כח ז מיי' פ"ט מהלכות מעילה הלכה ה:

רבינו גרשום

בור מלא מים. זהו ראוי לבדק הבית לבנין ולא למזבח ואי אמרינן הא חזי למזבח לניסוך המים כיון דלאו מים חיים הן לא חזו לניסוך: אשפה מלאה זבל. אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית דאינה ראויה לשום דבר לבנין אלא לדמיה: שובך מלא יונים ראוי למזבח ולא לבדק הבית: אילן מלא פירות. ראוי למזבח לביכורים ולא לבדק הבית: שדה מלאה עשבים. אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית. תנא קמא דר' יוסי אית ליה אין מועלין בשבח הקדש כלל במה שהשביח לאחר שהוקדש: ולד מעושרת לא יינק מן המעושרת. היינו שאם יצאת נקבה בעשירי והיה לה בן קודם לכן לא יינק ממנה שוב שבנה חולין הוא ונמצא נהנה מחלב מוקדשין: ואחרים מתנדבין כן. כלומר אבל אחרים שהתנדבו קודם לכן ראשין ומתנין שאם תצא נקבה בעשירי יהא חלבה חולין כדי שינק את בנה ממנה בהיתר וכן נמי בולד מוקדשין לא היו מקדישין חלב אמו: מה בכור דזכר מועלין בו. בכל דבר שיש בו אף מעשר דנהיג נמי בנקבה מועלין בכולה ובחלבה: אתיא אמו אמו מבכור. כתיב בבכור כן תעשה לשורך ולאנך שבעת ימים יהיה עם אמו וכתיב במוקדשין והיה שבעת ימים תחת אמו מה בכור יש בו מעילה בכולו אף מוקדשין נמי: הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש. אע"ג דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' ואפועל הכתוב מדבר כדפרישי' בפ' השוכר את הפועלים אפ"ה בשל הקדש לא יאכלו דכרם רעך אמר רחמנא ולא דהקדש: וכן פרה. שדשה בשל הקדש לא תאכל מהקדש: מלעין מין קטנית הן. הדש מלעין בשדה הקדש מעל דנהנה משדה הקדש: והא בתלוש בעינן. כלומר דהכי אית לן דאין מעילה במחובר לקרקע וכ"ש בקרקע עצמו ש"מ דמדקאמר מעל ש"מ דאבקה אבק של שדה מעלי לה לקיטנית לאותו מלעין ואבק שמעלה מן השדה היינו תלוש מש"ה

תורה אור השלם

1. לא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ:
דברים כה ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כור וכו' מים מיים נ"ב עיין בב"ב דף עט: (ב) ד"ה כן וכן פרה של חולין הדשה בשל הקדש: (ג) ד"ה הפועלין וכו' לא תאכל פרה מכרשיני:

מוסף רש"י

לבדק הבית ולא למזבח. כגון זהב וכסף ותכשיט יקרות וכיוצא בהן (שם). לא למזבח ולא לבדק הבית. כגון אלב וגבינה מוריים אשפה עשבים וכיוצא בהן. וכל הני דקתני לאשון לאשון חשוב, דקדמי מזבח דשיני מקדשי בדק הבית, וקדמי בדק הבית משיני מקדשי בדק הבית דמיס, שאין לאוין מקדשי דמיס, שאין לאוין גופן לא למזבח ולא לבדק הבית אלא לימכר וליקח בדמיהן לרבי מזבח או בדק הבית, הכל כמו פירות בשאר שהקדיש, הלכך לא זו אף זו קתני, דלא מיבעיא הגך קמאי דחמירי דמועלין במה שבתוכן, אלא אפילו הגך בתרתי מועלין נמי במה שבתוכן (שם). הקדיש בור מלא מים. כשהקדיש לא הזכיר אלא את הבור. מים ראויים לבדק הבית לעשות טיט, ולא למזבח, דמיס מכוסמין פסולין לניסוך המים, וגם אין מדיחין בשר הקרבנות אלא מאתם המים שבעזרה (שם). אשפות מלאות זבל. אין ראויות לא למזבח ולא לבדק הבית (שם). שובך מלא יונים. ראוי למזבח ולא לבדק הבית, דלא חזו לשקען בבנין, והשובך עצמו לא הוקדש אלא לדמיו, דאם עוקרין אותו ממקומו ליתנו בבנין זהו הפסד גדול, שהשובך נמכר ביוקר, ועוד כל הני דקתני למזבח ולא לבדק הבית כו' אמה שבתוכם קאי, והכי קאמר לא מיבעיא אי הוו מה שבתוכו קדשי מזבח דקדישי, אלא אי הוו נמי קדשי בדק הבית (שם). שדה מלאה עשבים. עשבים לא חזו לא למזבח ולא לבדק הבית (שם). מועלין בהם. אם נהנה מהן שוה פרוטה, כגון הגמיע חפציו בגור, או הוריד שם חבית של מיס לקרר, וכן אם אלה חפציו באילן או נתן יוגיס בשובך והגיח זבלו במקום אשפתו, ובמה שבתוכה. אם נהנה מגופן שאכל מן הפירות ומן היוגיס ומן המיס, כדעפקא לן (לקמן יח:) דבמאומר לקרקע יש מעילה אם נהנה אע"פ שלא פגם, ומתלוטין לא הויא מעילה עד שיפגם (ב"ב שם). ואין מועלין במה שבתוכה. דס"ל אין מעילה בגידולין, דמשום גרמא דקגריס ליה קרקע הקדש ליגדל אין לנו לעשותו הקדש, דמ"מ אין ממון (בב"ח ממשות) דהקדש מעורב בהן (שם).

שיטה מקובצת

(א) מים אשפה מלאה זבל: (ב) במה שבתוכו אות ה' נמחק: (ג) המעושרת לא ינק אות ו' נמחק וכצ"ל לקמן בסמוך: (ד) פרה לא תאכל מכרשיני: (ה) העברה. עיין תמורה (דף יח ע"ב): (ו) מים וכל הני אות ד' נמחק: (ז) על תיבת שובך נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: (ח) מתיבת וגבי עד תיבות מה בכור ל"ש: (ט) עצמו ש"מ מדקאמר מעל אבקה: (י) ובמה שבתוכן בשלמא במה שבתוכן גבי בור דמועלין היינו המים אבל בבור עצמו היאך מועלין ופי' רשב"ם בפרק המוכר: (יא) מעילה בכה"ג דהוי במחובר: (יב) תלוש וכן צריך לומר בכל הני דמחוברים: (יג) לא במה שבתוכו ולא קני מטעם תיבת וביונים נמחק: (יד) להקדש וכן גבי אילן אות ו' נמחק:

(ט) ולא לבדק הבית ולא למזבח לא למזבח ולא לבדק הבית מועלין בה כיצד הקדיש (א) בור מלא מים (ב) אשפות מלאות זבל שובך מלא יונים אילן מלא פירות שדה מלאה עשבים מועלין בהם ובמה שבתוכה אבל (ג) אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא מים אשפה ואח"כ נתמלא זבל שובך ואח"כ נתמלא יונים אילן ואח"כ נתמלא פירות שדה ואחר כך נתמלאה עשבים מועלין בהם ואין מועלין במה (ד) שבתוכה (ה) ר' יוסי אומר המקדיש את השדה והאילן מועלין בהן (ו) ובגידולה מפני שהן גידולי הקדש (ז) ולד המעושרת לא (ח) ינוק מן המעושרת ואחרים מתנדבים כן (ט) ולד המוקדשין לא ינוק מן המוקדשין ואחרים מתנדבים כן (י) הפועלים לא יאכלו מן גרוגרות הקדש (יא) וכן פרה (יב) מכרשיני הקדש: **גמ'** קתני ולד המעושרת לא ינק מן המעושרת מנהני מילי אמר רב אחדבוי בר אמי אתיא (יג) (ט) העברה העברה מבכור מה בכור מועלין בו אף חלב המעושרת (יד) מועלין בו חלב (טו) המוקדש נמי אתיא אמו אמו מבכור: הפועלין לא יאכלו כו': מאי טעמא אמר רב אחדבוי בר אמי דאמר קרא (טז) לא תחסום שור בדישו דישו שלך ולא דישו של הקדש הדש קלעילין בשדה הקדש מעל והא בתלוש בעינן אמר רבינא ש"מ (יז) אבקה מעלי לה:

מתני'

בעלי בתים נדיבי לב היו מתנדבין להניק אותן ולדות מבהמות שלהן (יח) שהיא חולין וכן בפועלים ופרה של הקדש לפי שעושין בשביל הקדש היו עשירים מתנדבין לפרנסם: **מאי** טעמא. (יט) הפועלים דלא יאכלו (כ) קאי. דישו [שלך] ולא של הקדש ואיתקש פועל לשור כדאמר בב"מ (דף פט.) איתקש חוסם לנחסם ונחסם לחוסם:

קלעילין. מין קטנית הוא: **והא** בתלוש בעינן. דהא אין מעילה (יא) בקרקע במחובר: **אבקה** (יב) מעלי. פירוש האבק של קרקע שהוא תלוש שמשבח הקטנית כשהוא דש בקרקע של הקדש האבק עולה מן הקרקע: (ג) **אתיא** העברה (ד) העברה. (ה) דכתיב גבי בכור (דכתיב) (שמות יג) והעברת כל פטר רחם גבי מעשר בהמה כתיב (ויקרא כז) כל אשר יעבור תחת השבט מה בכור מועלין בו ולא בחלב קאמר שהרי לא שייכא הנקה בבכור דהא זכר הוא אלא ה"ק מה בכור מועלין בכולו אף מעשר מועלין בכולו ואף (יא) בהנקת הבן ולאו דוקא מועלין דהא אמרינן לעיל (דף יב:) חלב המוקדשין אין מועלין בו אלא רוצה לומר שנאסר החלב להניק ממנו חלב המוקדשין נמי להכי אסרינן בתמיתין להניק ממנו דאתיא אמו אמו מבכור דכתיב גבי בכור בפרשת משפטים שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת אמור שבעת ימים (יהיה) תחת אמו וא"ת למה לי קרא לאסור חלב המוקדשין תיפוק ליה מדדרשינן בכורות (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין בשר ולא חלב (יב) ואין לומר דהתם היינו דוקא לאחר שפירש אבל בהנקה לא אסור אי לאו הא קרא דהכא זה אינו (יג) ולא דלגאורה משמע שחלב פסולי המוקדשין בכל עניין (יד) הוא אסור וי"מ דכי אסר לאסור משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קבורה הא ולא מדמי דם לחלב ולא לגיזה ועבודה כדפירשתי בתמיתין לעיל לכך נראה לומרי שי' דאי לאו הא קרא דהכא דקאסר חלב (טו) במוקדשים לא הוה דרשינן גבי פסולי המוקדשין דבשר אתי למעוטי חלב דלא הוה ידעינן לה למאי קאתי בשר למעוטי אבל השתא דאסר חלב במוקדשין (טז) קאתי בשר לומר אבל חלב כדקאי קאי תדע מדאנטריך לכתוב ולא תגזון בכור (יז) שוכך ואסור גיזה בקדשים ואמאי צריך תיפוק ליה מדאמר גבי פסולי המוקדשים מזבח ולא גיזה אלא ולאי לא הוה ידענא למאי קאתי מזבח למעוטי אבל השתא דאסור גיזה בקדשים אם כן אתי מזבח לומר אבל גיזה כדקיימא קיימא ואם תאמר במרובה (ב"ק דף עז:) דקאמר כל מקום שנאמר

(ט) בעלי בתים נדיבי לב היו מתנדבין להניק אותן ולדות מבהמות שלהן (יח) שהיא חולין וכן בפועלים ופרה של הקדש לפי שעושין בשביל הקדש היו עשירים מתנדבין לפרנסם: **מאי** טעמא. (יט) הפועלים דלא יאכלו (כ) קאי. דישו [שלך] ולא של הקדש ואיתקש פועל לשור כדאמר בב"מ (דף פט.) איתקש חוסם לנחסם ונחסם לחוסם:

קלעילין. מין קטנית הוא: **והא** בתלוש בעינן. דהא אין מעילה (יא) בקרקע במחובר: **אבקה** (יב) מעלי. פירוש האבק של קרקע שהוא תלוש שמשבח הקטנית כשהוא דש בקרקע של הקדש האבק עולה מן הקרקע: (ג) **אתיא** העברה (ד) העברה. (ה) דכתיב גבי בכור (דכתיב) (שמות יג) והעברת כל פטר רחם גבי מעשר בהמה כתיב (ויקרא כז) כל אשר יעבור תחת השבט מה בכור מועלין בו ולא בחלב קאמר שהרי לא שייכא הנקה בבכור דהא זכר הוא אלא ה"ק מה בכור מועלין בכולו אף מעשר מועלין בכולו ואף (יא) בהנקת הבן ולאו דוקא מועלין דהא אמרינן לעיל (דף יב:) חלב המוקדשין אין מועלין בו אלא רוצה לומר שנאסר החלב להניק ממנו חלב המוקדשין נמי להכי אסרינן בתמיתין להניק ממנו דאתיא אמו אמו מבכור דכתיב גבי בכור בפרשת משפטים שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת אמור שבעת ימים (יהיה) תחת אמו וא"ת למה לי קרא לאסור חלב המוקדשין תיפוק ליה מדדרשינן בכורות (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין בשר ולא חלב (יב) ואין לומר דהתם היינו דוקא לאחר שפירש אבל בהנקה לא אסור אי לאו הא קרא דהכא זה אינו (יג) ולא דלגאורה משמע שחלב פסולי המוקדשין בכל עניין (יד) הוא אסור וי"מ דכי אסר לאסור משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קבורה הא ולא מדמי דם לחלב ולא לגיזה ועבודה כדפירשתי בתמיתין לעיל לכך נראה לומרי שי' דאי לאו הא קרא דהכא דקאסר חלב (טו) במוקדשים לא הוה דרשינן גבי פסולי המוקדשין דבשר אתי למעוטי חלב דלא הוה ידעינן לה למאי קאתי בשר למעוטי אבל השתא דאסר חלב במוקדשין (טז) קאתי בשר לומר אבל חלב כדקאי קאי תדע מדאנטריך לכתוב ולא תגזון בכור (יז) שוכך ואסור גיזה בקדשים ואמאי צריך תיפוק ליה מדאמר גבי פסולי המוקדשים מזבח ולא גיזה אלא ולאי לא הוה ידענא למאי קאתי מזבח למעוטי אבל השתא דאסור גיזה בקדשים אם כן אתי מזבח לומר אבל גיזה כדקיימא קיימא ואם תאמר במרובה (ב"ק דף עז:) דקאמר כל מקום שנאמר

שנאמר שה אינו אלא להוציא כלאים [ג] למאי אי לבכורה יליף העברה העברה ממעשר [מ] ומעשר תחת תחת מקדשים ל"ל למילף בכור ממעשר ומעשר מקדשים ליקף בכור מקדשים בגזרה שוה דאמו אמו [נ] דרש לה אלא לענין דבר התלוי באם כגון הנקה להכא וכגון לענין לידה ברש פ' יולת דופן (נדה דף מ.) אבל לענין דבר אחר לא ניתנה לידרש והאי תירוצא מיתרצא קושיא אחריתא שם להקשות היאך יליף מבכור שהוא אסור להניק והא אין דנין אפשר [אי] משאי אפשר מבכור דליתיה בהנקה דזכר הוא ולפי מאי דפרי' ניחא דע"כ צריך ללמוד מבכור [ג] (לענין [ס] מ"מ ואף) [ע] לענין דילפינן [ע] מגזירה שוה דהעברה העברה מ"מ כיון [ג] דלא ניתן ללמוד מוקדשים מבכור [פ] לענין הנקה אע"ג דאפשר מאי אפשר הוי כמו כן לענין מעשר [ז] (אלא) יליפינן שפיר מבכור כך דקדק ומורי לישב שיטת התוס' על בוריה וכל זה דוחק מאד ועוד קשיא דמילתא דפשיטא הוא דולד המעושרת לא יצא מן המעושרת כיון שהוא חולין דהא כבר תנא לעיל חלב המוקדשין לא נהנין ועוד דקאמר ואחרים מתנדבין כן ובמתני' פירשתי שהיו עשיריים מתנדבים להניק [עו] את הולדות מבהמות שלהם ומה נדבה היא זאת כיון דלית שום ריוח להקדש לכך נראה למורי ר' הרב ר' פרץ שיחי' דמתני' מייירי בולד מעושרת וולד מוקדשים שילדו משהיו מוקדשין והיינו רבותא דאפ"ה אסור להניק מהם והיינו הא דקאמר ואחרים מתנדבין כן שבשביל שהיו הולדות [ג] להקדש היו מתנדבין להניק אותם וקבעי בגמרא מנה"מ דלא יצוק ממנו והכתיב תחת אמו דמשמע אפילו היתה אמו קדושה מ"מ יוצק ממנה [עז] וקאמרת העברה העברה מבכור מה בכור מוקדשין בו פירוש שאסור להניק את הבכור מבהמת מעשר וקדשים דהא לא מצינו בכור של בהמת מעשר וקדשים שהרי הם פטורים מן הבכורות [יז] אף מעשר כלומר אף ולד שהוא קדוש קדושת המעשר שנולד מבהמת מעשר אסור להניק ממנו שהוא מעשר וחלב המוקדשין נמי אתיא אמו אמו מבכור דמה אמו האמור בבכור אינה של הקדש דבהמה של הקדש פטורה מן הבכורה אף אמו האמור בקדשים דכתיב שבעת ימים (יהיה) תחת אמו דמשמע לפי הפשט שמותר להניק לולדות של בהמת קדשים ממנו שהיא קדושה אינו כן דולדי [יח] אותה אם דמולין ולכך מותר להניק ממנו אבל אם היא קדושה אסור להניק לו והשתא ניחא דשפיר איצטריך ג"ש להכי דאף כשהולד של הקדש אסור [יט] להניח מן הבית אם אינו ניחא דלא יליפין התם מהך ד"ל דאמו אמו דהא לא דרשינן הך ג"ש אלא ללמוד דאמו דגבי קדשים ר"ל שהאם חולין כמו אמו דגבי בכור כדפירשנו: **שרשי אילן של הדיוט.** [כ] **בב"ב פרק לא יחפור** (דף כו:) מפרש לה שפיר: **מים שבבר של זהב.** בשמחת בית השואבה מיירי שהיו ממלאים [ק] מתמול ממי השלוח ונותנין אותה לתוך בית שאינה מקודשת שלא יהיו נפסלין [כא] [בלינה] כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מח:) [כ] ואין מימתא [כב] **דכל היינו בית** (ב"ק דף כז.): **יבנתנו לצלוחית.** אותה צלוחית היתה כלי שרת ולכך מועלין בהם:

ערבה [כג] היו מקיפין המזבח. ולא נהנין ולא מועלין לפי שלא [כד] קדשו: נהנין היו מהם זקנים בלוליביהם קסבר מצות צלא ליהנות ניתנו: **אבל** מועלין בג' לוגין. וקס"ד דקאי אריישא דמתני' דקאמר מים שבבר לא נהנין ולא מועלין וקאמר דבג' לוגין מועלין ולהכי פריך והא קתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן דמשמע אבל [כה] אריישא ליכא מעילה [כו] שבבר לא נקדש אלא [אי] אמתמר כו' אמר ר"ש בן לקיש ל"ש הא דקאמר גבי צלוחית דמועל בהן אלא בג' לוגין דקסבר יש שיעור למים בג' לוגין אין מועלין אלא בג' לוגין דאין [כז] המים מקודש כ"א כשיעור הצריך לנסכי המים אבל אם [כח] יש תה מג' לוגין האחרונים יהיה מועל וי"מ שהיה בו בכלי הרבה מים וקאמר דאין מועלין עד שישתה שלשה לוגין דזהו שיעור [כט]: **רבי** [ג] **אליעזר בשיטת ר"ע רבו אמר.** ונסכיה אינו אומר נסכה אלא ונסכיה דמשמע ב' ניסוכין ומקיש ניסוך המים לנסכי יין הואיל ומחד קרא נפקי מה נסכי יין המנסכו בחוץ [ל] יהא חייב ואע"ל אי מה יין ג' לוגין [לא] אף מים ג' לוגין ובזבחים פרק השוחט והמעלה (דף קי:) מסיק בתר הכי והא מי החג קאמר [לב] דאין שיעור למים וסיומא דקושיא הוא כלומר וכ"ת דאין ה"נ והא מי החג קאמר דשב"ל אין שיעור למים [ד] ואי קסבר יש שיעור א"כ מאי פריך אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא אינו גופיה אית ליה הכי ומשני לטעמא דמנחם יודפאה קאמר כלומר ר"ל גופיה סבר דיש שיעור למים והא דקפריך התם אי מה נסכי יין כלומר לטעמא [לב] דמכח הך קפריך דפירש טעמא דר"א ואית ליה לר"א דאין שיעור למים ולהכי פריך הואיל ור' אלעזר מקיש מים לייין א"כ אמאי קאמר אין שיעור למים וי"מ דהכיא דלעיל דמועלין בג' לוגין אליבא דמנחם דמפיק ליה מקרא דאיתקש נסכי מים לנסכי יין וא"כ יש שיעור למים ול"ל דהכא מנחם יודפאה מאן דכר שמיה ועוד דבפרק השוחט והמעלה (ג"ז סס) משמע דמנחם [לג] לא בעי שיעור וקושיא דר"ל דמקשה ליה לאו מילתא היא: **הקן שבראש האילן.** בגמ' מפרש לה שפיר: **יתיז בקנה.** [לד] ולא יקחם בידו אלא מנעגעו ע"י מקל ויפול: **המקדיש החורש.** יער בל' תרגום [לה]: **מותרת**

מתני' [ג] אשרשי אילן [מא] [ב] [של] הדיוט הבאין בשל הקדש ושל הקדש שבאין בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין [ב] מעין שהוא יוצא מתוך [מב] השדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין יצא חוץ לשדה נהנין ממנו [ג] המים שבבר של זהב לא נהנין ולא מועלין נתנן [מג] בצלוחית מועלין בהן [ד] ערבה לא נהנין ולא מועלין ר"א ברבי צדוק אומר נוהגין [מד] היו הזקנים שנהנים ממנו בלולביהן: **גמ'** אמר ר"ל אין מועלין בכולן אבל מועלין בשלש לוגין והקתני סיפא נתנו לצלוחית מועלין בהן במכלל דרישא אפילו בשלשת לוגין נמי לא אלא אי איתמר אסיפא דמתני' מועלין בהן אמר ר"ל אין מועלין אלא בג' לוגין ורבי יוחנן אמר [ה] מועלין בכולן למימרא דקסבר ר"ל יש שיעור למים [ג] והתנן [מה] אמר ר"א [ו] המנסך מי חג בחג בחוץ חייב ואמר רבי יוחנן משום מנחם [ז] יודאפה ר"א בשיטת ר"ע [ח] אמר דדריש [ט] נסכיהם [י] אחד [מו] ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואמר ריש לקיש אי מה יין שלש לוגין אף [יא] מים שלש לוגין מכלל דסבר ריש לקיש אין שיעור למים לטעמא דמנחם יודאפה קאמר: **מתני'** [יב] **הקן** [יג] **שבראש האילן לא נהנין ולא מועלין** [יד] **שבאשירה יתיז בקנה המקדיש את החורש מועלין בכולו: גמ' איתמר**

מתני' שרשי אילן של הדיוט הבאין בשל הקדש לא נהנין ולא מועלין. דאלוקין בתר אילן ואילן בשל הדיוט קאי: **ושל הקדש הבאין בשל הדיוט.** נמי [מו] לא מועלין ולא נהנין הואיל ועיקרו קאי בשל הקדש: **מעין היוצא בתוך שדה הקדש.** שהמעין מתוך שדה של אילן הוא נובע אלא שיוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו כל זמן שהוא בתוך שדה של הקדש [מז] (הוי מועלין) ולא מועלין בו כל מי שהוא שותה ממנו בתוך שדה של הקדש: **המים שבתוך הכד של זהב.** בתותו כד שהיו ממלאים לצורך ניסוך כדתנן בפ' לולב וערבה (סוכה דף מח:) כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מע"ש מן השילוח בחבית של זהב שאינה מקודשת כדי שלא יפסל בלינה ובאותם מים שבחבית של זהב שאינה מקודשת לא נהנין משום דנתמלאו לצורך הקדש: **ולא מועלין.** משום דלא נתקדשו לניסוך המים למעילה עד שיתנו בצלוחית של זהב דהיינו כלי מקודש לכך: **ערבה.** שהיה [מח] סידורן [י] בהר הבית לא נהנין ממנה קודם שזקפוה אצל המזבח הואיל ולכך עומדת אבל משזקפוה לנעשית מצותה נהנין ממנה: [מט] **נהנין היו ממנה זקנים** [נ] **בלולביהן.** אפי' קודם שזקפה אצל המזבח: **גמ' אין מועלין בכולן.** שאם יש באותו כד של זהב יותר מג' לוגין אין מועלין בהן אבל אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר מלין [נא] שיעור ניסוך מועלין בו: **והקתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן מכלל דרישא.** בכד של זהב אפי' ג' לוגין גרידי אין מועלין: [נב] **דיש שיעור למים.** של ניסוך דהיינו ג' לוגין דלהכי אין מועלין בהו אלא בג' לוגין כשיעור הראוי לניסוך ור' יוחנן סבר אין שיעור למים דלהכי קאמר מועלין בכולן: **והתנן ר"א אומר המנסך מי חג בחוץ חייב.** משום מעלה בחוץ דכל דבר שהוא מתקבל בפיס חייבין עליו משום שחוטי חוץ כדאמרינן במסכת זבחים [קט.]: **ולא"ר יוחנן משום ר' מנחם יודפאה.** התם בפרק השוחט והמעלה בחוץ [שם קי:]: **ואחד ניסוך המים.** וכיון דניסוך המים נפקא ליה מדאורייתא מש"ה קאמר דחייב עליו משום מעלה בחוץ: **ולא"ל ר"ל גר' יוחנן.** כיון דאמרת דר"ל בשיטת ר"ע אמרה דדריש נסכיהם ואמרת דניסוך המים הוי דאורייתא כמו ניסוך היין א"כ נימא הכי אי מה יין ג' לוגין. ומדקאמר ליה ר"ל הכי מכלל דסבירא ליה דאין שיעור לניסוך המים: **לטעמיה דרבי מנחם יודפאה קאמר.** וקא"ל ר"ל לטעמיה דר' מנחם דאמר אין שיעור למים וקדרים נסכיהם אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא שמעינן ליה לרבי יוחנן דאמר משום מנחם יודפאה מועלין בכולן דמשמע דאין שיעור למים אבל ר"ל לעולם סבירא ליה דיש שיעור למים כדאמרינן לעיל: **מתני' הקן שבראש האילן.** בגמרא [יד.] מפרש מאיזה עניש הוא עשוי: **יפיז בקנה.** שאם אינו יכול להגיע בידו לקן יפיל בקנה הקן לארץ אבל לא יעלה לאילן ויקחנו שלא יהנה מן האילן בעלייתו כשעולה עליו. ובגמרא [שם] מפרש מאי יתיז: **המקדיש את החורש מועלין בכולו.** בעצים בענפים ובגבייה: **גמ' דלא**

ערבה [יג] היו מקיפין המזבח. ולא נהנין ולא מועלין לפי שלא [כד] קדשו: נהנין היו מהם זקנים בלולביהם קסבר מצות צלא ליהנות ניתנו: **אבל** מועלין בג' לוגין. וקס"ד דקאי אריישא דמתני' דקאמר מים שבבר לא נהנין ולא מועלין וקאמר דבג' לוגין מועלין ולהכי פריך והא קתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן דמשמע אבל [כה] אריישא ליכא מעילה [כו] שבבר לא נקדש אלא [אי] אמתמר כו' אמר ר"ש בן לקיש ל"ש הא דקאמר גבי צלוחית דמועל בהן אלא בג' לוגין דקסבר יש שיעור למים בג' לוגין אין מועלין אלא בג' לוגין דאין [כז] המים מקודש כ"א כשיעור הצריך לנסכי המים אבל אם [כח] יש תה מג' לוגין האחרונים יהיה מועל וי"מ שהיה בו בכלי הרבה מים וקאמר דאין מועלין עד שישתה שלשה לוגין דזהו שיעור [כט]: **רבי** [ג] **אליעזר בשיטת ר"ע רבו אמר.** ונסכיה אינו אומר נסכה אלא ונסכיה דמשמע ב' ניסוכין ומקיש ניסוך המים לנסכי יין הואיל ומחד קרא נפקי מה נסכי יין המנסכו בחוץ [ל] יהא חייב ואע"ל אי מה יין ג' לוגין [לא] אף מים ג' לוגין והא מי החג קאמר [לב] דאין שיעור למים וסיומא דקושיא הוא כלומר וכ"ת דאין ה"נ והא מי החג קאמר דשב"ל אין שיעור למים [ד] ואי קסבר יש שיעור א"כ מאי פריך אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא אינו גופיה אית ליה הכי ומשני לטעמא דמנחם יודפאה קאמר כלומר ר"ל גופיה סבר דיש שיעור למים והא דקפריך התם אי מה נסכי יין כלומר לטעמא [לב] דמכח הך קפריך דפירש טעמא דר"א ואית ליה לר"א דאין שיעור למים ולהכי פריך הואיל ור' אלעזר מקיש מים לייין א"כ אמאי קאמר אין שיעור למים וי"מ דהכיא דלעיל דמועלין בג' לוגין אליבא דמנחם דמפיק ליה מקרא דאיתקש נסכי מים לנסכי יין וא"כ יש שיעור למים ול"ל דהכא מנחם יודפאה מאן דכר שמיה ועוד דבפרק השוחט והמעלה (ג"ז סס) משמע דמנחם [לג] לא בעי שיעור וקושיא דר"ל דמקשה ליה לאו מילתא היא: **הקן שבראש האילן.** בגמ' מפרש לה שפיר: **יתיז בקנה.** [לד] ולא יקחם בידו אלא מנעגעו ע"י מקל ויפול: **המקדיש החורש.** יער בל' תרגום [לה]: **מותרת**

מעל: שרשי אילן של הדיוט הבאין בשדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין הואיל ואמרינן בתר אילן אזלינן ואילן בשל הדיוט קאי: ושל הקדש שבאין בשל הדיוט ולא מועלין: יצאו המים. מתוך שדה של הקדש נהנין ממנו לכתחלה: המים שבכד של זהב. אותו כד של זהב שבו ממלאין הניסוך כדתנן בפרק לולב וערבה כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהוא ממלא מע"ש חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח כו': ובאותן מים לא נהנין ולא מועלין. משום דלא איקדשו לניסוך המים למעילה עד שניתנו בצלוחית דהיינו כלי מקודש: ערבה. שהיו סודרין אותה אצל המזבח לא נהנין כו': נוהנין היו ממנה בלולב. לכתחלה: אמר ריש לקיש אין מועלין בכולן. הכי קאמר אם יש באותה כד של זהב יותר משלשת לוגין או פחות מג' לוגין אין בהן מעילה בכולן כלל: אבל. אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר מועלין באותן ג' לוגין משום דבכך הוא שיעור ניסוך: והא קתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין. מכלל דרישא בכד של זהב אפי' בג' לוגין גמורין אין מועלין: יש שיעור למים. הכי משמע שאין מועלין במים עד שיהא בהן כשיעור מצותן לנסך והיינו ג' לוגין: והתנן ר' אלעזר אומר המנסך מי חג בחוץ. בבמס' זבחים היא: לטעמא דמנחם יודפאה קאמר. איהו ודאי ריש לקיש בעי שיעור אלא לטעמא דמנחם קא בעי אי מה כו': הקן שבראש אילן. עצים שעשוי מהן הקן: יתיז בקנה. יתיז בקנה ויפיל הקן לארץ ויהנה ממנו: המקדיש את החורש כל היער מועלין בכולו. בעצים ובענפים ובעלים:

מ) [נ"ב כו:], נ) ל"ק, ס) זמתים קי:, ע) ד) [שם ס"ש ושם אימא יודפאה ופרש"י דמן יודפת], פ) [ל"ל נסכיה ועיין תוס' וכ"ה בזבחים וכן מוכח בתענית ב: דדוקא נסכיה דרש ר"ע ולא ונסכיהם כמעוטא שם בריש ס"ש דתל"כיב"ל להכיר בשני ע"ש], ו) זמתים קי:, ז) ע"ז מב:, ח) לא מועלין אחיל ועיקרו קאי בשל הדיוט ל"ש, ט) רש"ק מ"ו, י) בלד המזבח ל"ש, כ) ל"ל דאיתם, ל) וקאמר למעוטי מאי לי לבכור כו' ל"ש, מ) ולי למעשר ליף תחת כו' ל"ש, נ) לענין הנקה ואע"ג דילפי' בכור ממעשר לענין כלאים מג"ש כו' ל"ש, ס) רש"ק מ"ו, ע) ל"ש בג"ש דהעברה העברה היין דלא ניתן ללמוד כו' כ"א לענין הנקה כו', פ) אלא לענין הנקה ילפינן שפיר אע"ג דאפשר מש"ש הוא וכמו כן לענין מעשר ילפינן שפיר, צ) שם הקדש ל"ש, ק) מע"ש ל"ש, ר) ואי איתא דהכא אמאי כד לכו' ל"ש, ש) עי' רש"ק, ת) קדשו הס"ד ואח"ש מה"ד שהנתין ממנו בלוליבהן כו' ל"ש, א) בריש ל"ש, ב) ל"ש הכלי מקדש ל"ש, ג) ל"ל אלעזר, ד) דאי קסבר ל"ש, ה) לטעמא דמנחם קפריך דפי' כו' ל"ש,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דדרים נסכיהם אחד ניסוך היין ואחד ניסוך המים ואמר ר"ל: (ב) רש"י ד"ה נהנין וכו' זקנים שנתנו בלולביהן: (ג) ד"ה והקתני סיפא וכו' מועלין הס"ד ואח"כ מ"ה אלא בג' לוגין דיש שיעור:

רבינו גרשום

(יד) מפרש מאיזה עניש הוא עשוי: **יפיז בקנה.** שאם אינו יכול להגיע בידו לקן יפיל בקנה הקן לארץ אבל לא יעלה לאילן ויקחנו שלא יהנה מן האילן בעלייתו כשעולה עליו. ובגמרא [שם] מפרש מאי יתיז: **המקדיש את החורש מועלין בכולו.** בעצים בענפים ובגבייה: **גמ' דלא**

מסורת הש"ס

כט א ב מיי' פ"ה מהל' מעילה הלכה ו: ל ג מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ט: לא ד מיי' שם פ"ה הל' ו: לב ה מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ט: לג ו מיי' פי"ט מהלכות מעה"ק הלכה ג: לד ז מיי' פ"א מהלכות תמידין ומוספין הלכה ז: לה ח מיי' פ"ה מהל' מעילה הלכה ז: לו ט מיי' פ"ז מהלכות מ"ז הל' יב עור ש"ע י"ד סי' קמב סעיף ח: לז י מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ח:

מוסף רש"י

שרשי אילן כו' לא נהנין. מדרבנן, ולא מועלין. אם נהנה לא מעל (ב"ב כו:). המנסך מי חג. שנתמלאו לשם ניסוך המים בחג הסוכות (זבחים קי:). דדריש נסכיהם. הילכך בתוך נמי מיתייב עלה (שם). ואמר ריש לקיש. אי ר' אלעזר מהסוא קרא יליף ובהסוא קרא מיס ויין אינקוט, אלמא ג' לוגין בעינן כנסכי יין של עולת התמיד (שם). הקן כו' לא נהנין. דאסור מדרבנן, ולא מועלין. אם נהנה לא מעל מדאורייתא, שיתחייב קרבן מעילה, לקמן מפרש טעמא (ע"ז מב:). יתיז בקנה. יפליך עני הקן במקל מן האילן ויטרפם ויהנה מהם ולא יעלה על האשירה ויטלם, ואם כן נמצא משתמש באשירה במקום סולם חו היא הנאה מן האשירה (שם).

שיטה מקובצת

מא) אילן של הדיוט: ב) מתוך שדה של אות ה' נמחק: ג) נתנן. עיין תוספות זבחים (דף קי): ד) נוהגין ס"א נוהגין היו ממנה זקנים בלולביהן: ה) והתנן ר' אלעזר אומר המנסך: ו) ר"ע רבו אמר דדריש ונסכיה בשני נסוכין הכתוב מדבר אות מ' נמחק: ז) תיבות הוו מועלין נמחק: ח) שהיו סודרין אצל המזבח לא: ט) מה"ד נוהגין היו ממנה: י) אמו כי הכא ור"ל דגד"ש דאמו אמו לא דרש: יא) אפשר מאי אפשר כגון בכור דלא אפשר בהנקה דזכר: יב) לענין הנקה מגז"ש דאמו אמו דלא שייכא למדרש דבר אחר ואף תיבות מ"מ נמחק: יג) כיון דניתן ללמוד תיבת דלא נמחק: יד) מעשר נאמר דילפינן שפיר מבכור כך דקדק מורי לישב שיטת: טו) להניק אותן הולדות: טז) ממנה דאע"ג דאמת הוא דחלב של מוקדשים אסור בהנאה כדפי' משום דכתיב ואכלת בשר ולא חלב אימא ה"מ להדיוט אבל הכא דהולדות הם קדושים א"כ היינו צורך גבוה אימא לא לכך בעי מנלן וקאמר אתיא העברה: יז) הבכורות כדאיתא התם ולא שכבר קדוש אף: יח) דודאי אמו ר"ל אם: יט) אסור להניק מן: כ) של הדיוט כו' לא נהנין ולא מועלין בהן בפרק לא יחפור מוקי האי בגידולין הבאין לאחר מכאן דקסבר אין מעילה בגידולין מעין היוצא לא נהנין ולא מועלין לא מועלין מן הדין דמים מן התהום קאתו ואינם בכלל הקדש ולא נהנין היינו משום מראית העין כל זמן שלא יצא מן השדה של הקדש: כא) נפסלין בלינה כדאמר פרק לולב וערבה וכד היינו חבית: כב) מה"ד נתנן לצלוחית: כג) ערבה שבה היו מקיפין המזבח לא נהנין ולא מועלין לפי שהיו עומדות למצוה ואינו קדוש ונתנין היו מהם הזקנים בלולביהם: כד) מעילה שהכד לא נתקדש אלא אי איתמר: כה) אם יש בה יותר מג' לוגין לא ימעול וי"מ: כו) שיעור ניסוך הס"ד ומה"ד מנחם יודפאה דמן יודפת ר' אלעזר בשיטת ר"ע: כז) בחרץ חייב אף נסכי מים המנסכו בחרץ יהא חייב בחרץ דהיינו זמנו של ניסוך המים: כח) לוגין דכתיב רביעית ההין אף: כט) תיבות דאין שיעור למים נמחק: ל) לטעמא דמנחם יודפאה קפריך: לא) דמנחם יודפאה לא: לב) ולא יעלה בידיו דא"כ נהנה מן האשרה אלא: לג) תרגום. מועל בכולו בעצים ובשפוי ובגביה שהכל קדוש י"א נכייה הוא הנסורת דקה שנופל מן המגירה וי"א נבייה בבית והן העלין ובא משורש יונובון:

דלא ביטלה. שהרי לא ביטלה עובד כוכבים בפירוש: **ריש לקיש אמר מותרת.** [ז] דביטלה העובד כוכבים בלבו דמימר אמר העובד כוכבים היא גופה לא מצלה שלא הגילה עצמה שלא מישבר: **דאיתבר מגופיה של אילן.** [ח] שיבר מן הענפים של אילן ועשה הקן דהיינו עבודת כוכבים שנשתברה מאליה דלא ביטלה העובד כוכבים וקתני יתיז דמשמע דמותר בהנאה: **לא דאייתי.** העוף עצים מעלמא ועשה קן: (ט) **דיקא נמי דקפני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא דאייתי עצים מעלמא נהני מדרבנן.** הואיל ועל אילן של הקדש קאי ולא מועלין הואיל דאייתי מעלמא אלא אי אמרת וכו': (י) נעוסי אימא לך הכא גבי הקדש [ז] בגידולין הבאין לאחר [ז] (מכאן) שהוקדש עסקינן וקסבר אין מעילה בגידולין וליכא למידק מהכא [ז] לעבודת כוכבים שנשתברה מאליה ולא קשיא לרבי יוחנן: **וכי** [ח] **[אפכו אמר רבי] יוחנן.** מתרץ [ח] להאי יתיז לאו בקן עצמו מיירי אלא דכיון דאיתבר מגופה דאשרה קן עצמו אסור בהנאה אלא מאי יתיז בקנה באפרוחים קמיירי. (יא) **ליטנא אחריבא** [ה"ג מסתברא] [ט] ולא שמענו משום דקתני בה ליסקליה משקל דמשמע שיעלה באילן ויקחהו בידו והא א"א שלא יהנה מן האילן: **אפרוחים לאן וכאן** [י]. בין באילן של הקדש ובין של אשרה לפי שאין לריכין לאילן שפורחין בכל מקום שרוצין אבל ביצים כאן וכאן אסורין מפני דלא ניידי ולריכין לאילן וכאילן עצמו דמי [יא] ואפרוחין שלריכין לאמן שעדיין לא גדלה נוצתן ואינן יכולין לפרוח כביצים דמי ואסירי: **מתני' הגוזרין שלקחו אם העצים.** מן היער של חולין לגורך קורות: **מועלין בעצים.** עצמן הרחוקים לקורות: **ולא בשפוי.** הסמוכה לשמשה החדש מן הקורה: **ונייה.** היינו עלין שלהן לפי שהגוזרים לא קנו והקדישו אלא דבר הלריך לבנין ולא שפוייה ונייה: **גמ' אמר שמואל בונין בחול ואח"כ מקדישין.** כלומר כשהן בונין בבדק הבית היו קונין כל לרכי הבנין ממעות של חולין או היו לוקחין כל לרכי הבנין באמנה ולאחר שנגמר הבנין היו מקדישין אותו כן שהיו מביאין ממעות של הקדש כשיעור דמי כל הבנין והשבח שהשביחו האומנין בבנין ושכר האומנין ואומר מחול קדושה שם במעות הללו על הבנין הזה ונמצא [יא] קדוש והמעות יצאו לחולין ופורעין מהן שכר האומנין ממה שחילנו [יב] השבח שהשביחו האומנין בבנין ופורעין לאותן שלוו מהן מעות של חולין [יג] שנהנו [יד] בהן לורכי הבנין או לאותן שהאמינו להן לרכי הבנין: **מאי טעמא.** בונין בחול דמאן דמתנדב מעות לבדק הבית לאלתר מקדיש להו וכיון דמקדיש להו אינו יכול לקנות בהן דבר של חולין בהדיא לפי שהמוכר היה מועל בהן לפיכך לריך שיאמר כך בחול וכו' שיהו מחוללין קודם שיבואו לידי המוכר:

מותר

כיון דשייך למיגזר אף בדאייתי מעלמא אטו אותם המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר למיגזר כדפרישית יש לומר לעולם ידע שפיר דשייך למיגזר כדפרישית והכי הוה פריך מעיקרא של הקדש אמאי לא נהנין כמו גבי אשירה ולא גזרינן דהא מעיקרא ס"ד דיתיז בקנה קאי אקנים דקן [טו] דמותר בהנאה ולא גזרינן בהו מידי ולכך הוה פריך אמאי חיישינן גבי הקדש יותר משל אשרה אבל השתא דאשרה ואילן של הקדש שוים הן דהקן עצמו אסור כאן וכאן ואף הביצים כדמפרש בסמוך אבל באפרוחים מותרים כאן וכאן [ט] דתנן יתיז באפרוחים דאשרה וה"ה בשל הקדש כמו שאפרש בסמוך הלכך ליכא למיפרך מידי דהקדש ואשרה שוים הם דהכא והכא גזרינן דלמא אתי לאחלופי בקנים המחוברים לאילן דכדפרישית כך נראה למורי רביו הרב רבי פרץ שי' לפרש סוגיא זו מראשה ועד סופה: **אפרוחין באן ובאן מותרין.** בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין לריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיז בקנה קאי באפרוחים וה"ה גבי אפרוחים בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים [יח] באילן וא"ת דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר למיגזר כדפרישית יש לומר לעולם ידע שפיר דשייך למיגזר כדפרישית והכי הוה פריך מעיקרא של הקדש אמאי לא נהנין כמו גבי אשירה ולא גזרינן דהא מעיקרא ס"ד דיתיז בקנה קאי אקנים דקן [יט] דמותר בהנאה ולא גזרינן בהו מידי ולכך הוה פריך אמאי חיישינן גבי הקדש יותר משל אשרה אבל השתא דאשרה ואילן של הקדש שוים הן דהקן עצמו אסור כאן וכאן ואף הביצים כדמפרש בסמוך אבל באפרוחים דאשרה וה"ה בשל הקדש כמו שאפרש בסמוך הלכך ליכא למיפרך מידי דהקדש ואשרה שוים הם דהכא והכא גזרינן דלמא אתי לאחלופי בקנים המחוברים באילן דכדפרישית כך נראה למורי רביו הרב רבי פרץ שי' לפרש סוגיא זו מראשה ועד סופה: **אפרוחין באן ובאן מותרין.** בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין לריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיז בקנה קאי באפרוחים וה"ה גבי אפרוחים בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים [יח] באילן וא"ת דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר דק כמו שהיא וטעמא דאין מועלין היינו משום (ס"א דאין כוונתן של גזברין שיקדשו) שאין כוונתם של גזברים שיהיה קדוש הס"ד ומה"ד בונין: [כא] הבנין וכן היו אומרים לעולם כשמתנדבין אבנים אל תתנדבם אלא לאחר הבנין מאי:

[ז] איתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה ר' יוחנן אמר [א]אסורה ור"ל אמר מותרת רבי יוחנן אמר אסורה דלא בטלה עובד כוכבים ור"ל אמר מותרת מימר אמר היא גופה לא מצלה לדידי מצלה לי [ב]איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן הקן שבראש האילן של הקדש אין נהנין ואין מועלין שבאשירה יתיז בקנה מאי לאו דאיתבר מגופה וקתני יתיז בקנה לא דאייתי עצים מעלמא [ג]אי הכי אמאי של הקדש אין נהנין ואין מועלין אלא בגידולין הבאין לאחר מכאן וקסבר אין מועלין בגידולין הכי נמי מסתברא דאי ס"ד דאייתי מעלמא אמאי יתיז בקנה לשקליה משקל אמר רבי אבהו א"ר יוחנן [ד] לעולם דאייתי מעלמא ומאי יתיז יתיז אפרוחים [ה]כאן וכאן מותרין ביצים לרבי ירמיה אפרוחים כאן וכאן אסורין אמר רב אשי אם [ו]אפרוחים צריכין לאמן כביצים דמו: **מתני'** [ז] הגזברים שלקחו [ח]עצים מועלין בעצים ואין מועלין לא בשיפויי ולא [ט]בנבייה: **גמ'** אמר שמואל [י]בונין בחול ואח"כ מקדישין מאי טעמא מאן דמתנדב מעות [יא]מקדש להו [יב] דאמר תיחול קדושת מעות אבנין ויהיב להון לאומנין בשכרן

מיתיבי

כמו כן מיירי בשל אשרה באיתבר מגופה [יג] אבל עכשיו מייתי מגופה דאשרה מדקאמר יתיז בקנה דמיירי באיתבר מגופה וקשיא לר' יוחנן דאמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה טהורה ומשני א"ר אבא א"ר יוחנן דאמר דאייתי מעלמא [יד] יתיז באפרוחין כלומר מתני' ואפי' כדאייתא מעלמא ליכא לאקשויי מידי דהא דקאמר יתיז לא קאי אקן דודאי הקן אסור בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשירה ומאי יתיז יתיז [טו] באפרוחים שהאפרוחים מותרים בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשרה כדאמר לקמיה והשתא ניחא הכל דליכא לאקשויי לישקליניהו ביד דאיכא למיחש שמא יעלה באשרה וא"ת והא כדסלקא דעתך דקאי יתיז אקן עצמו הוי קשיא ליה אמאי לא שקל להו [טז] ולא קאמר שמא יעלה וי"ל דודאי מעיקרא דקאמר יתיז הקן עצמו ליכא למיחש שמא יעלה [יח] [יט] שיכון ליטול הקן בידו בלא עלייה על גבי אשרה אבל השתא דקאי יתיז באפרוחים [יט] דודאי איכא למיחש שמא יעלה כי אין נוח כל כך ליטול באפרוחים בלא הקן אם לא יעלה כי הם נשמטים כאן וכאן ולכך צריך להתיז בקנה את האפרוחים דכיון דמתיז בקנה לא יצטרך לעלות באשרה כדי להתיז בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים [יח] באילן וא"ת דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר למיגזר כדפרישית יש לומר לעולם ידע שפיר דשייך למיגזר כדפרישית והכי הוה פריך מעיקרא של הקדש אמאי לא נהנין כמו גבי אשירה ולא גזרינן דהא מעיקרא ס"ד דיתיז בקנה קאי אקנים דקן [יט] דמותר בהנאה ולא גזרינן בהו מידי ולכך הוה פריך אמאי חיישינן גבי הקדש יותר משל אשרה אבל השתא דאשרה ואילן של הקדש שוים הן דהקן עצמו אסור כאן וכאן ואף הביצים כדמפרש בסמוך אבל באפרוחים דאשרה וה"ה בשל הקדש כמו שאפרש בסמוך הלכך ליכא למיפרך מידי דהקדש ואשרה שוים הם דהכא והכא גזרינן דלמא אתי לאחלופי בקנים המחוברים באילן דכדפרישית כך נראה למורי רביו הרב רבי פרץ שי' לפרש סוגיא זו מראשה ועד סופה: **אפרוחין באן ובאן מותרין.** בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין לריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיז בקנה קאי באפרוחים וה"ה גבי אפרוחים בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים [יח] באילן וא"ת דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר דק כמו שהיא וטעמא דאין מועלין היינו משום (ס"א דאין כוונתן של גזברין שיקדשו) שאין כוונתם של גזברים שיהיה קדוש הס"ד ומה"ד בונין: [כא] הבנין וכן היו אומרים לעולם כשמתנדבין אבנים אל תתנדבם אלא לאחר הבנין מאי:

מותר

מותרת מימר אמר. פירוש העובד כוכבים שעובד אותה אומר היא גופה לא מצלה [יז] לדידי מצלה בתמיה והלכך בידוע שביטלה: **שבאשרה יתיז בקנה** [טו] **מאי לאו דאתבר מגופה.** [טו] שנשברו הקנים שנעשו (הוו) מגוף האשרה וקאמר יתיז בקנה והקן עצמו מותר אלמא עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת ומשני לא דקמייתי מעלמא כלומר שנעשית הקן מקנים אחרים ולא מגוף האילן יז לי הכי של הקדש אמאי לא נהנין ולא מועלין [יח] אלא נהנין פריך דכיון שאין הקן מאילן של הקדש אמאי לא נהנין [יח] אלא מיירי באיתבר מגופה וכ"ת אמאי לא מועלין הכא מיירי בגידולים ה"נ מסתברא פי' דמיירי באיתבר מגופה דאי ס"ד דאייתי מעלמא אמאי יתיז בקנה לשקליה משקל אלא כלומר יטול הקן בידו בלא מקל אלא ס"מ דמיירי באיתבר מגופה [יט] ולכך לא שרי ליה ליטול [יט] (ו) מקל בידו דלמא אתי למשקל מגוף האשירה אלא נשבר דהא אותם קנים שנשברו דומים לאותם הממחוברין לאשרה אבל אי הוה מיירי [כ] באייתי מעלמא דלא דמי לגוף האשרה לא שייכא למיגזר אטו דלמא שקיל מאשירה עצמה אלא ודאי מיירי דאיתבר מגופה וא"ת אמאי הולכך לומר הוכחה זו דמיירי באיתבר מגופה הא כבר מוכחא שפיר מדקאמר גבי של הקדש לא נהנין י"ל דהוכחה דאשונה אירי אלא ע"י דומיא דכי היכי דמיירי בשל הקדש [כא] שאיתבר מגופה מדקאמר לא נהנין כמו כן מיירי בשל אשרה באיתבר מגופה [כב] אבל עכשיו מייתי מגופה דאשרה מדקאמר יתיז בקנה דמיירי באיתבר מגופה וקשיא לר' יוחנן דאמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה טהורה ומשני א"ר אבא א"ר יוחנן דאמר דאייתי מעלמא [כג] יתיז באפרוחין כלומר מתני' ואפי' כדאייתא מעלמא ליכא לאקשויי מידי דהא דקאמר יתיז לא קאי אקן דודאי הקן אסור בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשירה ומאי יתיז יתיז [כד] באפרוחים שהאפרוחים מותרים בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשרה כדאמר לקמיה והשתא ניחא הכל דליכא לאקשויי לישקליניהו ביד דאיכא למיחש שמא יעלה באשרה וא"ת והא כדסלקא דעתך דקאי יתיז אקן עצמו הוי קשיא ליה אמאי לא שקל להו [כה] ולא קאמר שמא יעלה וי"ל דודאי מעיקרא דקאמר יתיז הקן עצמו ליכא למיחש שמא יעלה [כו] [כז] שיכון ליטול הקן בידו בלא עלייה על גבי אשרה אבל השתא דקאי יתיז באפרוחים [כז] דודאי איכא למיחש שמא יעלה כי אין נוח כל כך ליטול באפרוחים בלא הקן אם לא יעלה כי הם נשמטים כאן וכאן ולכך צריך להתיז בקנה את האפרוחים דכיון דמתיז בקנה לא יצטרך לעלות באשרה כדי להתיז בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים [כח] באילן וא"ת דגזרינן דלמא אתו לאיתלופי בקנים המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר למיגזר כדפרישית יש לומר לעולם ידע שפיר דשייך למיגזר כדפרישית והכי הוה פריך מעיקרא של הקדש אמאי לא נהנין כמו גבי אשירה ולא גזרינן דהא מעיקרא ס"ד דיתיז בקנה קאי אקנים דקן [כט] דמותר בהנאה ולא גזרינן בהו מידי ולכך הוה פריך אמאי חיישינן גבי הקדש יותר משל אשרה אבל השתא דאשרה ואילן של הקדש שוים הן דהקן עצמו אסור כאן וכאן ואף הביצים כדמפרש בסמוך אבל באפרוחים דאשרה וה"ה בשל הקדש כמו שאפרש בסמוך הלכך ליכא למיפרך מידי דהקדש ואשרה שוים הם דהכא והכא גזרינן דלמא אתי לאחלופי בקנים המחוברים באילן דכדפרישית כך נראה למורי רביו הרב רבי פרץ שי' לפרש סוגיא זו מראשה ועד סופה: **אפרוחין באן ובאן מותרין.** בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין לריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיז בקנה קאי באפרוחים וה"ה גבי אפרוחים